

VARASTOKIRJASTO

TOIMINTAKERTOMUS 2024



Sisällysluettelo

1. Johdon katsaus toimintaan	2
2. Tuloksellisuus	3
2.1 Aineiston vastaanotto	3
2.2 Aineiston käsittely	4
2.3 Aineiston käyttö	5
2.4 Kehittämishankkeet	5
3. Vaikuttavuus	7
3.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	7
3.1.1 Aineiston vastaanotto	7
3.3 Aineiston käytön kehittäminen	12
3.4 Asiakaspalaute	12
4. Toiminnallinen tehokkuus	12
4.1 Toiminnan tuottavuus	12
4.1.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	12
4.1.2 Aineiston käyttö	14
4.2 Toiminnan taloudellisuus	14
4.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	14
4.2.2 Aineiston käyttö	15
5. Tuotokset ja laadunhallinta	16
5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	16
5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu	16
5.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen	16
5.2.2 Asiakkaat	17
6. Henkisten voimavarojen hallinta ja osaamisen kehittäminen	17
7. Hallinto	19
7.1 Vierailut Varastokirjastoon sekä kansainvälinen toiminta ja jäsenyydet	20
8.1 Rahoituksen rakenne	21
8.2 Talousarvion toteutuminen	21
8.4 Tase	22
9. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	22
- Indikaattorit	
- Allekirjoitussivu	

1. Johdon katsaus toimintaan

Vuosi 2024 oli nelivuotisen tuloskauden ensimmäinen (tuloskausi 2024–2027).

Kirjaston ydintoiminnot vuonna 2024 toteutuivat vakiintuneella tavalla, eli aineistoa vastaanotettiin ja käsiteltiin kokoelmaan ennakoidun mukaisesti sekä välitettiin kaukolainoja asiakaskirjastoille. Vuoden aikana edistettiin kahta merkittävää kokonaisuutta, jotka vaikuttivat toimintaan: opetus- ja kulttuuriministeriön Sivistyshallinto 2030 -hanketta ja siihen sisältyvää uuden virastokokonaisuuden valmistelua sekä Varastokirjaston uudisrakennuksen valmistumista. Lisäksi toteutettiin Varastokirjaston ja Kapioston *Artikkelien suoratoimituksen pilottihankkeen* toinen vuosi. Tästä tarkemmin kappaleessa 2.4.

Kokoelmatyö sekä asiakas- ja kaukopalvelu: Kirjastot lähettivät vuoden aikana aineistoa 1 663 hyllymetriä (hm), kaikkiaan aineistoa käsiteltiin vuoden aikana 1 974 hm. Käsitellystä painetusta aineistosta monografioiden osuus oli n. 68 %. Sarja-aineistoa vastaanotettiin edellisvuotta suurempi määrä, osuus kokonaiskäsittelystä n. 31 %. Musiikkiaineistoja käsiteltiin kokoelmaan aiempia vuosia vähemmän n. 1 % kokonaiskäsittelystä. Kirjastoista vastaanotettiin 659 CD-levyä, joihin Varastokirjaston Vaari-tietokannan omistajuus oli merkittyinä lähettäjäkirjastojen toimesta. Samalla levyjen metadata osakohteineen siirtyi lähettävän kirjaston toimesta Vaariin. Painettuja aineistoja vastaanotettiin kaikilta kirjastosektoreilta sekä yksityisiltä tahoilta. Vastaanotettu musiikkiaineisto siirtyi pääsääntöisesti yleisistä kirjastoista.

Aineistoa vastaanotettiin yhteensä 1,66 hyllykilometriä (hkm) ja voitiin vähentää kirjastojen tilatarvetta. Aineisto käsiteltiin viiveettä, asetetun tavoitteen mukaisesti alle 6 kuukaudessa sen vastaanottamisesta. Vuoden aikana kokoelma karttui painetulla ja musiikkiaineistolla 1 641 hm:n verran. Vuoden lopussa Varastokirjaston kokoelmaan on koko toiminnan aikana lisätty noin 108 hkm aineistoa, josta nykyisen kokoelman laajuus oli noin 104 hkm. Ero vuosien aikana hyllyyn käsitellyn ja hyllyssä olevan aineiston määrässä johtuu harkituista poistoista. Poistoja on tehty erityisesti uuteen toimitilaan siirtymistä ajatellen. Vuodelle 2025 siirtyi käsittelyä odottavaa aineistoa 55 hm.

Vuonna 2024 lainoja, pdf-muodossa välitettyjä artikkelitilauksia ja uusintoja oli 60 881 ja kokonaisuusmäärä väheni hieman edellisvuodesta. Kaukolainatilaukset käsiteltiin saapumispäivän aikana ja palvelu on ollut ajantasaista. Kirjastojen e-aineistojen hankinta ja käyttö on vauhdittunut entisestään ja aineistoja on saatavilla verkoista vapaasti ja/tai kohtuullisin kustannuksin. Tuo osaltaan vaikuttaa painetun aineiston käytön vähentymiseen ja siten Varastokirjastoon kohdistuvien tilausmäärien pienentymiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Sivistyshallinto 2030: viraston johto osallistui okm:n *Sivistyshallinto 2030* -hankkeen ohjausryhmään ja alakohtaisiin työryhmiin. Henkilöstö on osallistunut hankkeen tiedotustilaisuuksiin. Varastokirjaston johtokuntaa on informoitu hankkeen etenemisestä.

Henkilöstöön vaikuttava ja kansalaisille näkyvin toimi hankkeessa on, että nykyisistä 11 virastosta muodostetaan suurempia kokonaisuuksia, jolloin virastomäärä vähenee viiteen: vuoden 2026 alusta alkaen Varastokirjasto, Saavutettavuuskirjasto Celia sekä Kansallisarkisto muodostavat yhden uusista virastoista. Vuoden 2024 aikana edistettiin suunnittelua ja valmistelutoimia yhteisen viras-

ton muodostamiseksi vuoden 2026 alusta lukien. Linjatut toimenpiteet on huomioitu *Varastokirjaston tulossopimuksessa vuodelle 2024 (kausi 2024–2027)* ja *Talouden ja toiminnan suunnitelmassa (TTS) 2026–2029*.

Uudisrakennus: v. 2022 Senaatti-kiinteistöt käynnisti opetus- ja kulttuuriministeriön puolella Varastokirjaston uudisrakennushankkeen ja solmi alkuvuonna 2023 hankesopimuksen rakennusliike SRV:n kanssa. Saman vuoden keväällä käynnistettiin rakennustyö tontin raivaamisella ja pohjatöillä. Hanke toteutettiin kokonaisvastuurakentamisen (KVR) urakkana. Vuonna 2024 kilpailutettiin Varastokirjaston kokoelman ja toimistotilojen muuttourakka sekä uudisrakennuksen irtokaluste-hankinnat. Kuopion eteläpuolelle sijoittuva uudisrakennus valmistui joulukuussa 2024, rakentamisen aikataulun ja hankkeen budjetin alittaen. Muutto uudisrakennukseen käynnistyy tammikuussa 2025 ja kirjaston toiminta aloitetaan uusissa tiloissa syksyllä 2025.

Henkilöstö: Henkilöstön määrä on pysynyt vakiintuneella tasolla: 17 virkaa, 16,71 htv. Vuoden aikana eläköityi kaksi henkilöä ja toinen näistä viroista virka täytettiin määräajaksi. Työtyytyväisyyskysely TUTKA (aiemmin VMBaro) toteutettiin lokakuussa, samaten kehityskeskustelut. Henkilöstön työtyytyväisyys pysyi korkealla tasolla ollen 4,03. Kannustavina tekijöinä ovat muun muassa työyhteisön toimintakulttuuri, ajantasainen viestintä, mahdollisuus tehdä ja kokeilla asioita uudella tavalla sekä johdon toiminta. Työyhteisön toimintakulttuuri koetaan oikeudenmukaisena ja tasa-arvoisena. Kehittämisen osa-alueina nähdään palkkauksen perusteiden kehittäminen.

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2024 oli 8,02 päivää/htv ja alittaa vuodelle asetetun tavoitteen 9 pv/htv (2023: 11,44 päivää/htv). Tunnistetaan, että määrältään vähäisen henkilöstön virastossa yksikin pitkä sairauspoissaolo vaikuttaa poissaolojen keskiarvoon merkittävästi.

Talous: Kirjaston talousarvio vuodelle 2024 oli 1 767 000,00 euroa, ollen 0,9 % edellisvuotta suurempi (2023: 1 751 000 €). Siirtomäärärahaa vuodelle 2025 siirtyi 219 257,36 euroa. Talouden toteumaa seurattiin säännönmukaisesti.

2. Tuloksellisuus

Tulossopimuksen tavoitteet liittyivät tulossopimuskauden 2024-2027 linjausten mukaisesti seuraaviin kokonaisuuksiin:

- Aineiston vastaanotto
- Käsittely
- Käyttöön asettaminen

Jokaiselle kokonaisuudelle on asetettu tulossopimuksen tavoitteet ja toteutumisesta raportoidaan toimintakertomuksessa. Kappaleessa 3. *Vaikutavuus* kokonaisuudet avataan taulukoin ja edellisvuosien vertailuluviin.

2.1 Aineiston vastaanotto

Vuonna 2024 saapunut aineisto käsiteltiin määräajassa eli 6 kuukauden sisällä saapumisesta. Aineistoa vastaanotettiin 1 663 hyllymetriä (2023: 1 854 hm). Määrä oli kohtuullinen, vaikka tulosopimuksen tavoitteeseen 2 000 hm ei päästy. Painetun aineiston ruuhkaton vastaanotto- ja käsittelytilanne mahdollisti musiikkiaineiston (nuotit, CD- ja LP-levyt) käsittelyn koko vuoden ajan.

Vuoden aikana moni tutkimusorganisaatio (yliopisto, alakohtainen laitos tai vastaava) ilmoitti kirjastotiloihin kohdistuvista muutostilanteista. Tämän seurauksena ko. kirjastot poistivat nopealla aikataululla painettuja aineistoja. Varastokirjaston aineistot ovatkin karttuneet ensisijaisesti näiden kirjastojen lähettämästä materiaalista. Kuluneena vuonna onnistuttiin erityisesti yliopistokirjastojen aineistosiirtojen koordinoinnissa ja aineiston viiveettömässä käsittelyssä.

Loppuvuodesta aineistosiirtojen vastaanottoa ryhdyttiin rajoittamaan vuodenvaihteessa 2024-2025 alkaneen kokoelmamuuton johdosta. Tavoitteeksi asetettiin, että kirjastojen vuonna 2024 lähettämä aineisto käsitellään nykyisessä toimipisteessä. Tässä onnistuttiin.

2.2 Aineiston käsittely

Aineistoa käsiteltiin 1 974 hyllymetriä. Määrä jää hieman alle tulosopimuksen tavoitteen 2 000 hm. Käsitellystä aineistosta kokoelmiin otettiin 1 641 hm. Vuodelta 2023 siirtyi käsittelemätöntä aineistoa 366 hm. Vuoden 2024 lopussa käsittelemättä olevaa aineistoa oli 55 hm. Vastaanotetun aineiston tyyppi vaikuttaa käsittelymäärään: monografioita, CD- ja LP-levyjä sekä nuotteja sisältyy yhteen (1) metriin kappalemääräisesti enemmän kuin sarja-aineistoa.

Luetteloitujen tietueiden määrä 59 100 oli hieman edellisvuoden tasoa alhaisempi. Näistä Low-Tag-tietueita¹ oli 659. Tavanomaisesti luettelointityötä tekevää henkilöstöä osallistui säännöllisesti kaukopalvelun työskentelyyn. Tällä oli vaikutusta luettelointiin käytettyyn työaikaan. Luetteloinnin tavanomaiseen vuosikarttumaan verraten tietueiden määrä on korkea (vuotuinen keskiarvo n. 50 000 tietuetta).

Kirjastojen kanssa jatkettiin yhteistyötä metadatan siirtämisen tehostamiseksi: tarkistaessaan lähettävää aineistoa kirjastot siirsivät tietueen valmiiksi Vaari-tietokantaan. Tämä sekä nopeutti että yksinkertaisti aineiston käsittelyä Varastokirjastossa.

Varastokirjasto on jäsenenä Yleisten kirjastojen neuvoston asettamassa *Musiikin varastoinnin* työryhmässä. Ryhmän yhtenä tavoitteena on lisätä lähettävän kirjaston osallistumista metatietojen siirtoon ja siten helpottaa vähemmän käytetyn musiikkiaineiston löydettävyyttä. Vuonna 2024 Varastokirjastoon siirrettiin 659 CD-levyä osakohteineen LowTag-tietueina.

Tulostavoitteena on käsitellä aineisto 6 kuukauden sisällä sen vastaanottamisesta. Tässä onnistuttiin. Monografioita ja kausijulkaisuja vastaanotettiin määrä, mikä oli mahdollista käsitellä määräajan puitteissa. Lisäksi kokoelmaan luetteloitiin 1 447 LP- ja CD-levyjä ja 227 nuottijulkaisua.

¹ *LowTag: aineistoa lähettävä kirjasto varmistaa metatietojen oikeellisuuden ja merkitsee aineiston omistajuuden Varastokirjaston tietokantaan.*

2.3 Aineiston käyttö

Vuoden aikana toimitettiin 60 881 tilaustapahtumaa lainoina, artikkelikopioina ja uusintoina. Luku sisältää 205 virheellistä tai puutteellista artikkelitilausta. Kokonaismäärää voidaan pitää kohtuullisena, vaikka tulossopimuksen tavoitteeseen 85 000 tilausta ei päästy.

Varastokirjaston asiakkaita ovat kirjastot ja tietopalveluyksiköt, mutta yhteydenottoja saadaan myös henkilöasiakkailta. Kaikkiin yhteydenottoihin on vastattu viiveettä ja etenkin henkilöasiakkaita on tarvittaessa ohjattu asioinnissa.

Tilaukset käsiteltiin tulossopimuksen tavoitteen mukaisesti 24 tunnin sisällä. Tilauksia vastaanotettiin ympäri Suomen, mutta myös etenkin pohjoismaista ja Baltiasta. Aineiston käytön yksikkökustannus (euroa/tilaus) nousi hieman edellisvuodesta ja tuottavuutta indikoiva luku (tilaustapahtumia/htv) puolestaan laski, koska tilaustapahtumia vastaanotettiin edellisvuotta vähemmän. Näistä kerrotaan tarkemmin luvussa 4. *Toiminnallinen tehokkuus.*

2.4 Kehittämishankkeet

Sivistyshallinto 2030:

Varastokirjaston johto osallistui opetus- ja kulttuuriministeriön *Sivistyshallinto 2030* -hankkeen (aik. *konsernin kehittämishanke*) ohjausryhmään ja alakohtaisiin työryhmiin. Henkilöstö osallistui ministeriön toimesta järjestettyihin tiedotustilaisuuksiin ja aihetta käsiteltiin vuoden aikana henkilökuntakokouksissa. Viraston johtokuntaa tiedotettiin hankkeen etenemisestä. Hankkeessa linjatut toimenpiteet on huomioitu *Varastokirjaston tulossopimuksessa 2024–2027* ja *Talouden ja toiminnan suunnitelmassa (TTS) 2025–2028*. *Sivistyshallinto*-hankkeen selkein henkilöstöön vaikuttava ja myös kansalaisille näkyvin toimi on, että nykyisistä 11 virastosta muodostetaan suurempia kokonaisuuksia virastomäärän vähentyessä viiteen.

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi asetettiin lausuttavaksi 13.12.2024. Mikäli eduskunta hyväksyy virastouudistuksen lakipaketin, muodostavat Varastokirjasto, Saavutettavuuskirjasto Celia sekä Kansallisarkisto yhden uusista virastoista 1.1.2026 alkaen. Virastot ovat edistäneet valmistelutoimia useissa työryhmissä, joihin on osallistunut sekä virastojen johto että henkilöstö. Valtiokonttori myönsi jokaiselle uudelle/muodostuvalle virastokokonaisuudelle kehittämisrahoitusta. KA:n, VK:n ja Celian hankerahoituksella järjestettiin mm. henkilöstövalmennusta muutoksen kohtaamiseen sekä alakohtaisia työpajoja (*Asiakkuudet, Metatietotyö, Talous, viestintä ja HR* sekä *Vastaanotto ja hankinta*).

Uudisrakennus:

Senaatti-kiinteistöt käynnisti opetus- ja kulttuuriministeriön puolella v. 2022 Varastokirjaston uudisrakennushankkeen ja solmi alkuvuonna 2023 hankesopimuksen rakennusliike SRV:n kanssa. Rakennustyö aloitettiin keväällä 2023 ja hanke toteutettiin kokonaisvastuurakentamisen (KVR) urakkana. Kuopion eteläpuolelle sijoittuva uudisrakennus valmistui joulukuussa 2024, rakentamisen aikataulun ja hankkeen budjetin alittaen. Kuluneen vuoden aikana kilpailutettiin Varastokirjaston kokoelman ja toimistotilojen muuttourakka sekä uudisrakennuksen irtokalustehankinnat. Muutto uudisrakennukseen käynnistyy tammikuussa 2025 ja kirjaston toiminta aloitetaan uusissa tiloissa syksyllä 2025.

Uudisrakennuksen yhdistetty peruskiven muuraus- ja harjannostajaistilaisuus pidettiin touku-
kuussa. Opetus- ja kulttuuriministeriön tervehdysten tilaisuuteen toi valtiosihteeri Elina Laavi.
Joulukuussa kirjaston henkilökunnalle järjestettiin kiinteistön katselmus ja käyttöönoottoperehdytys.

Artikkelien suoratoimituksen pilottihanke:

Varastokirjaston ja Kopioston *Artikkelitoimituksen suoratoimituksen pilottihanke* aloitettiin vuonna
2023 ja jatkui sovitusti toisen toimintavuoden. Hankkeessa mukana olivat Aalto-yliopisto, Kansal-
liskirjasto, Oulun yliopisto, Luonnonvarakeskus LUKE, Itä-Suomen yliopisto ja Terveysten ja hyvin-
voinnin laitos THL.

Varastokirjastosta tilatut ocr- tai pdf-artikkeliskannaukset toimitettiin kirjaston sijaan suoraan lop-
pukäyttäjä-asiakkaan sähköpostiin. Varastokirjasto vastasi näiden artikkeleiden Kopiosto-
kustannuksista, eli tilaajakirjastoa tai loppukäyttäjää ei suoratoimituksesta velotettu. Varastokir-
jaston välittäessä skannatun artikkelin kirjaston/tietopalvelun sähköpostiin on toimitus aina mak-
sutonta, kustannus syntyy silloin, kun skannaus lähetetään Varastokirjastosta suoraan loppukäyt-
tjä-asiakkaalle.

Pilottihanke osoittautui onnistuneeksi toimintatavaksi ja sujuvoitti kaukolainausta entisestään. Kirja-
stot ja tietopalvelut - myös muut kuin mukana olleet – ovat esittäneet toimintatavan vakiinnut-
tamista osaksi Varastokirjaston normaalia toimintaa. Vuoden 2023 tulosneuvottelussa opetus- ja
kulttuuriministeriö puolsi Varastokirjaston esitystä, että artikkelien suoratoimitus loppukäyt-
tjäasiakkaalle vakiintuu osaksi palvelutoimintaa vuonna 2025.

Toimitetut tilaukset v. 2024, *Artikkelien suoratoimituksen pilottihanke*:

Organisaatio	tilauksia	osuus
Aalto-yliopisto	586	39,8%
Kansalliskirjasto	332	22,6%
Oulun yliopisto	182	12,4%
Luonnonvarakeskus (Luke)	114	7,8%
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (Thl)	46	3,1%
Itä-Suomen yliopisto	211	14,3%
YHTEENSÄ	1 471	100%
Kopiosto-kustannus yhteensä (alv 0%)	4 183 €	

Toimitettujen artikkeleiden kokonaismäärä v. 2024: 5 093, josta pilotti-kirjastoille 1 471.

Toimitetut tilaukset v. 2023:

Organisaatio	tilauksia	osuus
Aalto-yliopisto	595	42,3%
Kansalliskirjasto	178	12,6%
Oulun yliopisto	297	21,1%
Luonnonvarakeskus (Luke)	96	6,8%
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (Thl)	71	5%

Itä-Suomen yliopisto	171	12,2%
YHTEENSÄ	1 408	100%
Kopiosto-kustannus yhteensä (alv 0%)	4 949 €	

Toimitettujen artikkeleiden kokonaismäärä v. 2023: 5 461, josta pilotti-kirjastoille 1 408.

3. Vaikuttavuus

Tavoite: Varastokirjaston toiminnan tarkoituksena on vähentää kaikkien Suomen kirjastojen kokoelmatilarvetta ottamalla vastaan niiden siirtotarpeiden mukainen määrä aineistoa. Samalla varmistetaan, että Varastokirjastoon siirretty tutkimuksen lähdeaineisto säilyy tiedontarvitsijoiden käytössä.

Kirjastojen tekemillä aineistosiiroilla Varastokirjastoon on voitu vähentää kokoelmatiloja ja osoittaa tiloja muuhun käyttöön. Kirjastotiloja on esimerkiksi järjestelty uusia toimintoja varten, kuten oppimisympäristöiksi. Joissain tapauksissa kirjastot ovat lähettäneet aineistoa Varastokirjaston kokoelmaan silloin, kun yksikön toiminta lakkaa tai on yhdistytty toiseen kirjastoon.

Vuoden 2024 lopussa Varastokirjastoon on sen toiminnan aikana siirretty yhteensä 168 766 hm aineistoa. Vuosikartunnan ja toteutettujen poistojen jälkeen kokoelmaan otettua aineistoa on 104 hyllykilometriä. Tulevaan muuttoon valmistautuen kokoelmasta poistettiin kaikki pistekirjat (braille), harkitusti indeksijulkaisuja sekä sellaisia huonokuntoisia monografioita, joista kokoelmassa jää vielä hyväkuntoinen kappale.

Aineiston käyttö ja tilausmäärä laskivat edellisvuodesta ollen 60 881 tapahtumaa; tulossopimuksen tavoite oli 85 000. Syitä, miksi tilausmäärä jää alle asetetun tavoitteen on tunnistettu: kirjastojen e-aineistojen käyttö on helppoa, nopeaa ja usein maksutonta. Perinteinen kaukolainaus koetaan hankalaksi, eikä loppukäyttäjä-asiakas voi edistää tilaustaan omatoimisesti. Keinoja kaukolainausen sujuvoittamiseksi pohditaan kirjastojen kesken. Haasteeksi on tunnistettu käytössä olevien kirjastojärjestelmien keskinäisen tiedonsiirron puute: järjestelmä/järjestelmät ei välttämättä tue kaukolainauksen mahdollistavaa ISO18626 -standardia, jolloin lainapyyntö ei välity järjestelmästä toiseen. Lisäksi Varastokirjaston näkyvyyttä viestinnän avulla voidaan lisätä nykyisestä.

Asiakasrekisterissä oli vuoden lopussa 1 868 asiakaskirjastoa tai tietopalveluyksikköä, joista kotimaisia 971 ja ulkomaisia 700. Näiden lisäksi rekisterissä oli 197 muuta asiakasta. Vuoden aikana lainanneita asiakkaita oli 573.

3.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Tavoite: Varastokirjasto ottaa vastaan voimavarojensa puitteissa kirjastoista siirrettävää aineistoa ja käsittelee sen tehokkaasti sekä kiinnittää huomiota kirjastoille annettavaan ohjeistukseen koskien Varastokirjastoon toimitettavaa aineistoa.

3.1.1 Aineiston vastaanotto

Kirjastoista siirrettiin aineistoa Varastokirjastoon 1 663 hyllymetriä. Tulossopimuksen tavoite 2 000 hm ei täyttynyt. Kokoelmapolitiikan mukaisesti kirjastoja on ohjeistettu arvioimaan entistä huolellisemmin mitä aineistoa kannattaa lähettää Varastokirjaston kokoelmaan. Kirjastojen tekemät siirrot vastaanotettiin ja käsiteltiin kuluneen vuoden aikana. Vuodesta 1989 lähtien Varastokirjastoon on siirretty yhteensä 168 766 hyllymetriä aineistoa. Luku sisältää kokoelmasta poistetut huonokuntoiset monografiat, pistekirjat sekä indeksijulkaisut ja aiempina vuosina poistetut, verkosta löytyvät patenttiasiakirjat (yhteensä n. 4 437 hm).

Aineistosiirtojen palvelusopimus on tehty 71 eniten aineistoa toimittaneen kirjaston kanssa. Mukana ovat kaikki yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastot sekä alueellisen kehittämistehtävän yleiset kirjastot (AKE-kirjastot), muut suuret yleiset kirjastot ja useat erikoiskirjastot. Vuoden aikana huomattavimmat aineistosiirrot vastaanotettiin sopimuskirjastoista.

Aineistoa otettiin vastaan seuraavasti (pyöristettynä täysille hyllymetreille):

Kirjasto	2021	2022	2023	2024	Yhteensä koko toiminnan aikana
Yliopistokirjastot	2255	1 409	1 101	959	104 444
AMK-kirjastot	53	401*	404*	444	39 434
Erikoiskirjastot	133				
Yleiset kirjastot	474	766	311	256	24 123
Muut	5	35	38	4	765
Yhteensä	2 920	2 611	1 854	1 663	168 766

* Yhteensä koko toiminnan aikana: ammattikorkeakoulu- ja erikoiskirjastot yhdessä.

Vuonna 2024 vastaanotettu aineisto koostui seuraavan taulukon mukaisesti (hm):

Kirjasto	Monografiat	Kausijulkaisut	Muu	Yhteensä
Yliopistokirjastot	838	121		959
AMK-kirjastot	63	14		77
Erikoiskirjastot	31	336		367
Yleiset kirjastot	162	75	19	256
Muut	4			4
Yhteensä (hm)	1 098	546	19	1 663

Vertailu: vuonna 2023 vastaanotettu aineisto koostui seuraavan taulukon mukaisesti (hm):

Kirjasto	Monografiat	Kausijulkaisut	Muu	Yhteensä
Yliopistokirjastot	905	196		1 101
AMK-kirjastot	38	23		61
Erikoiskirjastot	114	229		343
Yleiset kirjastot	227	57	27	311

Muut	37		1	38
Yhteensä (hm)	1 321	505	28	1 854

Suurimmat siirrot vuonna 2024 vastaanotettiin seuraavilta kirjastoilta:

- Helsingin yliopisto Keskustakampuksen kirjasto 298 hm
- Kansallinen Audiovisuaalinen arkisto 280 hm
- Jyväskylän avoimen tiedon keskus 146 hm
- Itä-Suomen yliopiston kirjasto 131 hm
- Oulun yliopiston kirjasto 80 hm
- Kansalliskirjasto 55 hm

Vuonna 2024 Varastokirjastoon aineistoa toimitti 75 kirjastoa tai tietopalveluyksikköä (v. 2023: 82). Näistä yliopistojen kirjastoyksiköitä oli 14, ammattikorkeakoulujen kirjastoyksiköitä 14, erikoiskirjastoja 14 sekä yleisiä kirjastoja 33.

Koko toiminnan aikana aineistoja ovat luovuttaneet kaikki kotimaiset yliopisto- ja amk-kirjastot, kaikki aiemmat maakuntakirjastot sekä vuodesta 2018 alkaen toimineet alueellisen kehittämistävän kirjastot. Lisäksi muista yleisistä kirjastoista aineistoja ovat lähettäneet noin puolet² sekä yli 100 muuta kirjastoa. Aineistosta lähes 62 % on vastaanotettu yliopistojen kirjastoista.

3.1.2 Aineiston käsittely

Aineistoa on käsitelty seuraavasti:

	2021	2022	2023	2024	Tulossopimuksen tavoite 2024
Käsitelty (hm)	2192	3 118	2 006	1 974	2 000
Kokoelmiin otettu (hm)	1462	1 723	1 543	1 641	

Käsittely aineistotyypeittäin (hyllymetreissä):

	Mono-grafiat	Kausi-julkaisut	Väitös-kirjat	LP- ja CD-levyt	Yht.	Kokoelmiin otettu hm
2021	1 517	509		166	2 192	1 462
2022	1 903	1 154		61	3 118	1 723
2023	1 458	480		68	2 006	1 543
2024	1 349	606		19	1 974	1 641
Yhteensä v. 1989 lähtien	72 612	91 300	3995	498	168 340	108 563
% käsittelystä	42,61	54,71	2,39	0,29	100,00	63,93

² V. 2021 Suomessa oli 280 pääkirjastoa (lähde: Suomen yleisten kirjastojen tilastot), tuoreempaa tietoa ei saatavilla.

Vastaanotetusta aineistosta poistettiin seuraavan taulukon mukaisesti (hyllymetrejä):

Aineistolaji	2021	2022	2023	2024
Monografiat	634	838	311	191
Kausijulkaisut	55	557	147	141
LP- ja CD-levyt	6,2	7,7	5	1
Yhteensä hyllymetriä	695,2	1 402,7	463	333
% käsittelystä	32	45	23	17

Yhteenveto 1989 - 2024 saapuneesta, käsitellystä sekä poistetusta aineistosta (hm):

Tila	Mono- grafi	Kausi- julkaisut	Väitös- kirjat	Musiikki- aineisto	Yhteensä hm
Vastaanotettu	72 624,6	91 317,4	4 326	497,9	168 765
Käsitelty hyllyyn	42 392,2	63 008,8	2 700	461,5	108 563*
Ei otettu kokoelmiin (poistot)	30 194,4	28 292	1 626	36	60 148
Odottaa käsittelyä	38	17	0	0	55

*luku sisältää käsitellyt, sisältäen poistetut patentit ja huonokuntoiset monografiat, pistekirjat sekä indeksijulkaisuja. Käsitellyn aineiston määrä vuodesta 1989 lähtien.

Koko toiminnan aikana vastaanotetusta aineistosta poistoja on ollut 36 %. Vuonna 2024 kokonaispoistomäärä 17 % ja (v. 2023: 23 %).

Luetteloituja tietueita oli seuraavasti:

Aineistolaji	2021	2022	2023	2024
Monografiat	52 843	56 353	57 654	56 511
Kausijulkaisut	639	842	519	483
LP- ja CD-levyt	11 389	7 772	4 864	1 447
Tietueita	64 871	64 967	63 037	58 441
Tietueet yhteensä 1989–2024	2 128 896	2 193 863	2 256 900	2 315 341

Vuonna 2024 tietokantaan lisättiin 56 511 uutta monografiatietuetta, näistä monografioina luetteloituja nuottijulkaisuja on 227. Uusia kausijulkaisuja luetteloitiin 483 nimekettä. Kausijulkaisunimekkeitä vuoden 2024 lopussa on yhteensä 119 770.

Paperisen aineiston hyvä ja ruuhkaton käsittelytilanne mahdollisti varastossa odottaneiden LP-levyjen luetteloinnin. LP-levyjä luetteloitiin 1 447 kappaletta: näistä 79 % poimittiin tietokannoista ja 21 % primääriluetteloitiin.

Lisäksi vastaanotettiin 659 CD-levyä tietueineen. Lähettävä kirjasto LowTag-merkitsi levyt osakohteineen suoraan Varastokirjaston Vaari-tietokantaan. Kirjastot LowTag-merkitsevät ja lähettävät CD-levyjä omien aikataulujensa mukaisesti, joten osa CD-levyistä tilastoituu lähetyssajankohdasta riippuen joko edeltävälle tai seuraavalle vuodelle ("vuodenvaihde").

Vuonna 2020 otettiin käyttöön musiikin osakohteiden automaattinen siirto Vaariin aina, kun osakohteet ovat saatavana Melindasta. Käyttöönotto koskee sekä Varastokirjaston henkilöstön tekemää että aineistoa siirtävien (LowTag-merkitsevien) kirjastojen musiikkiaineiston käsittelyä. Osakohteiden siirto toteutettiin myös aineistoon, joka jo oli Varastokirjaston kokoelmassa. Toimintatapa parantaa musiikkiaineiston löydettävyyttä asiakaskäyttöliittymissä. Vaari-tietokannassa on vuoden 2024 lopussa 519 287 osakohdetta.

Vaariin lisättyjen tietueiden kokonaismäärä oli 59 100 emotietuetta. Mainittakoon, että kirjastossa on 2 700 hm luetteloiduttomia väitöskirjoja (n. 520 000 nidettä), joita luetteloidaan kokoelmaan monografioina muun aineiston käsittelytilanteen salliessa.

Vuonna 2024 uusista Vaari-tietokantaan tallennetuista, Varastokirjastossa luetteloiduista tietueista 6 % oli primääriluetteloituja ja 94 % poimittuja tietueita. Primääriluetteloinnin määrä oli 4 % vähemmän kuin vuonna 2023. Primääriluetteloinnin määrässä näkyy, että kirjastoista siirretty aineiston on ollut suurelta osin Melindaan kuvailtua aineistoa ja musiikkiaineistoa on käsitelty edellisiä vuosia vähemmän.

Melindan emotietueista 10,77 % ja osakohteista 2,56 % on omistavana tietokantana vain Vaari, eli kyseinen aineisto löytyy Suomessa ainoastaan Varastokirjastosta. Varastokirjaston primääriluetteloidut ja Melindaan uutena poimitut tietueet ovat 17,1 % kaikista Melindaan vuonna 2024 lisätyistä emotietueista. Voidaan aiheellisesti todeta, että Varastokirjasto on merkittävä tiedontuottaja yhteisluettelo Melindassa.

3.2 Aineiston käyttöön asettaminen

Tavoite: Tilaukset toimitetaan viivytyksettä. Kirjasto kehittää elektronisia aineistonvälityspalveluita ja osallistuu kaukopalvelun kehittämishankkeisiin.

Varastokirjaston aineistoa on käytetty viime vuosina seuraavasti:

Tilausmuoto	2021	2022	2023	2024	Tulosopimuksen tavoite 2024
Lainaus	59 443	60 265	62 999	55 583	
Pdf-kopiot (jäljenteet)	7 028	5 157	5 461	5093	
Virheelliset tilaukset	245	195	217	205	
Yhteensä	66 716	65 617	68 677	60 881	85 000

Tilattu aineisto toimitettiin pääsääntöisesti samana päivänä kun tilaus saapui, kuitenkin 24 tunnin sisällä tilauksen vastaanottamisesta. Vuodelle 2024 asetettuun 85 000 tilauksen tavoitteeseen ei päästy. Tilausmäärän vähentymisen syitä pohdittiin luvussa 3.

Perinteisistä postitse lähetettävistä lainoista 47,2 % toimitettiin asiakkaille yleisten kirjastojen kautta. Jäljenteiden osuus kaikista tilauksista oli 8,7 %. Toimitetuista jäljennetilauksista 63 % lähetettiin yliopisto- ja erikoiskirjastoihin.

Vuoden lopussa asiakasrekisterissä oli 1 868 asiakasta. Näistä

- kirjastoja ja muita tietopalveluyksiköitä: 1 850
- henkilöasiakkaita: 18
- Aktiivilainajien määrä kaikista asiakkaista: 573

3.3 Aineiston käytön kehittäminen

Varastokirjasto on kuulunut vuodesta 2020 tieteellisten kirjastojen Koha-yhteenliittymään, ts. yhteenliittymän jäsenet kehittävät ja käyttävät Koha-kirjastojärjestelmää, asiakaskäyttöliittymänä on Finnaa ja Melinda pääasiallisena luettelointialustana. Yhdenmukaiset käytänteet mahdollistavat aineiston paremman löydettävyyden sekä helpottavat asiakkaan omatoimista tiedonhakua. Varastokirjaston tietokanta on Koha-yhteenliittymän suurimpia.

Luvussa 2.4. kerrottiin kaksivuotisesta *Artikkelien suoratoimituksen pilottihankkeesta*, jonka tavoitteena oli sujuvoittaa kaukolainausta artikkelien välittämisen osalta. Lisäksi tavoitteeksi asetettiin kokoelman käyttöä ja Varastokirjaston tunnettuutta. Varastokirjaston saaman palautteen mukaan hanke oli onnistunut ja tavoitteiden mukainen. Kopioston kanssa on sovittu jatkosta vuonna 2025, kun Varastokirjasto aloittaa jälleen toiminnan (syksy 2025). Mikäli virastorakenneuudistus toteutuu vuoden 2026 alusta lukien, tulee suoratoimituksen jatkosta käydä neuvottelut Kansallisarkiston kanssa.

3.4 Asiakaspalautte

Asiakaspalautetta kerätään aineistosiirotojen yhteydessä. Lisäksi asiakaspalautetta saadaan pääasiassa sähköpostitse. Kirjastoalan tilaisuuksissa saadaan suoraan vapaamuotoista palautetta. Palaute on pääasiassa kiittävä ja liittyy tavallisesti toiminnan palvelunopeuteen. Kirjastojen antama palautetta on hyödynnetty muun muassa aineistosiirotojen ohjeita selkeyttämällä ja sujuvoittamalla käytänteitä. Osa palautteista on liittynyt postitoimintoihin. Näissä tapauksissa Varastokirjasto on auttanut asiakkaita mahdollisuuksien mukaan, mutta esimerkiksi Postin lähetysten jakelukäytänteisiin Varastokirjasto ei voi vaikuttaa.

Varastokirjasto antaa palautetta aineistoa lähettäville kirjastoille esimerkiksi poikkeuksellisen hyvästä lähetyksestä, tai kun lähetyksessä on havaittu poikkeavuutta yhteisesti sovitun kokoelmapolitiikan suhteen. Näin voidaan edelleen parantaa lähetysten laatua sekä vähentää turhaa lähettämistä, josta koituu kuluja sekä lähettävälle että vastaanottavalle taholle.

4. Toiminnallinen tehokkuus

4.1 Toiminnan tuottavuus

4.1.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Aineistoa käsiteltiin 1 974 hyllymetriä, tavoite: 2 000 hm. Vastaanottoon ja käsittelyyn osallistui 10,03 henkilötyövuotta. Aineistoa käsiteltiin 197 hm/htv. Aineiston vastaanoton, käsittelyn ja säilyttämisen htv-määrään sisältyy hallinnon osuutta 1,32 htv.

	2021	2022	2023	2024	Tulosopimuksen tavoite 2024
Käsitelty (hm)	2 192	3 118	2 006	1 974	2 000
HTV	12,72	11,78	11,76	10,03	
Käsitelty aineisto= tuottavuus (hm/htv)	172	265	171	197	235

Tuottavuus kasvoi edellisvuodesta, vaikka käsiteltävää aineistoa oli hieman vähemmän. Käsitte-lyyn osoitettiin aiempaa niukemmin henkilöstöresursseja. Käsitellyn aineiston määrässä jäätin vain hieman alle tulosopimuksen tavoitteen. Aineiston vastaanoton ja käsittelyn määrä on ollut tasapainossa, eikä käsittelyyn liittyviä ruuhkia ole kertynyt. Kirjastot ilmoittavat hyvissä ajoin, mikäli ovat aikeissa lähettää poikkeuksellisen paljon käsiteltävää aineistoa Varastokirjastoon.

Aineisto käsiteltiin reaaliaikaisesti. Aineistolaji (pääosin monografioita sekä LP- ja CD-levyjä) vaikutti myös käsitelyyn määrään. Sarja-aineistoa vastaanotettiin edellisvuotta vähemmän.

	2021	2022	2023	2024	Tulosopimuksen tavoite 2024
Luetteloituja tietueita	64 871	64 967	63 037	59 100	50 000
HTV	12,22	11,78	11,25	10,03	
Luetteloitu aineisto = tuottavuus (tietuetta/htv)	5 308	5 515	5 603	5 892	

Tulosopimukseen asetettu luetteloitujen tietueiden määrätavoite toteutui. Vaikka luetteloitujen tietueiden määrä väheni, tuottavuus kasvoi edellisvuodesta ja luetteloitujen tietueiden määrä henkilötyövuotta kohti oli korkeampi. Luettelointiin osoitettiin edellisvuosia vähemmän henkilöstöresursseja. Vastaanotettu aineisto on käsitelty palvelulupauksen mukaisesti kuuden (6) kuukauden sisällä sen saapumisesta Varastokirjastoon. Työprosesseja ja -tapoja on edelleen tehostettu, lisäksi kirjastojen välinen yhteistyö on ollut tuloksellista.

Monografioita käsiteltiin yhteensä 1 349 hm. Käsitelty aineisto oli pitkälti kirjastojen esitarkastama, sillä monografioiden osalta kokoelmaan päätyvätöntä aineistoa oli vain 14 %. Suurin osa käsitellystä aineistosta oli monografioita. Vuoden 2024 aikana käsitellystä aineistosta poistojen osuus oli 17 %, kun se koko toiminnan ajalta on 36 %.

Vuosi 2024 oli luettelointikäytänteiden suhteen normaalitoiminnan vuosi, eikä merkittäviä muutoksia tullut. Luetteloiijat osallistuivat ennakoiden Kansalliskirjaston uuden RDA-kuvailusäännösten koulutuksiin. Luetteloinnin sääntömuutos uusien ohjeiden otettaneen käyttöön vuonna 2025. Vuoden aikana oli muutama lyhyt (1-2 tunnin) katkos tietueiden siirtymisessä eli replikoitumisessa Aleph-Melindasta Vaari-Kohaan. Ko. katkokset hidastivat kyseisinä päivinä luettelointityötä. Koha-kirjastojärjestelmän päivitykset sekä kesällä että syksyllä 2024 sujuivat ongelmitta.

Kuvailutyön ohella henkilöstöllä oli lähestyvään toimitilamuuttoon liittyviä tehtäviä: tietokannasta ja kokoelmasta poistettiin tuplatietueita, korjattiin tietokantaa sekä yhdisteltiin Melindassa tuplana olevia Vaari-tietueita. Kokoelmasta poistettavien julkaisuiden noutoihin osallistui myös logistiikan henkilöstöä.

4.1.2 Aineiston käyttö

Tilaustapahtumia vuoden aikana oli 60 881. Aineiston käyttöön eli kauko- ja asiakaspalveluun osallistui 6,10 henkilötyövuotta. Aineiston käytön htv-määrään sisältyy hallinnon osuutta 0,80 htv. Tilauksia henkilötyövuotta kohden oli 9 980.

	2021	2022	2023	2024	Tulossopimuksen tavoite 2024
Tilauksia	66 716	65 617	68 677	60 881	85 000
HTV	4,85	4,88	5,74	6,10	
Tilauksia/ htv = tuottavuus	13 756	13 446	11 965	9 980	14 900

Tuottavuus laski aineiston käytön osalta. Tilaukset jakautuivat

- postitettaviin lainoihin ("kirjat") 91,29 % 55 583 kpl
- skannauksina lähetettäviin ("artikkelit") 8,37 % 5 093 kpl
- Virheellisiin/puutteellisiin tilauksiin 0,34 % 205 kpl

4.2 Toiminnan taloudellisuus

4.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

	2021	2022	2023	2024	Tulossopimuksen tavoite 2024
Käsitelty	2 192	3 118	2 006	1 974	2 000
Kustannukset*	1 321 239	1 345 783	1 435 857	1 471 204	
Euroa/hm	603	432	715	745	366

*Jyvitetty kustannuslajeittain: aineet-tarvikkeet-tavarat, henkilöstö, vuokrat, palv.ostot, muut kulut.

Aineiston vastaanottoon, käsittelyyn ja säilyttämiseen liittyvät kustannukset olivat 1 471 204 euroa. Aineistoa käsiteltiin yhteensä 1 974 hm ja käsittelyn yksikkökustannukset olivat 745 euroa/hm. Vuoteen 2023 verraten kustannukset kasvoivat. Kiinteistön vuokrankorotus (8,1 %), tarvikkehankinnat ja palvelujen ostot sekä työ- ja kokousmatkat kasvattivat kustannuksia. Aineistoa vastaanotettiin edeltäneitä vuosia vähemmän lähestyvän muuton vuoksi.

Aineiston vastaanoton, käsittelyn ja säilyttämisen kustannuksiin on sisällytetty tilan vapauttamisen ja aineiston vastaanoton kustannukset 49 493 euroa. Tilan vapauttamisen yksikkökustannus oli 25 euroa/hm.

4.2.2 Aineiston käyttö

Aineiston käyttöön liittyvät kustannukset olivat 355 342 euroa. Aineiston välitystapahtuman yksikkökustannukset oli 5,83 euroa/tapahtuma.

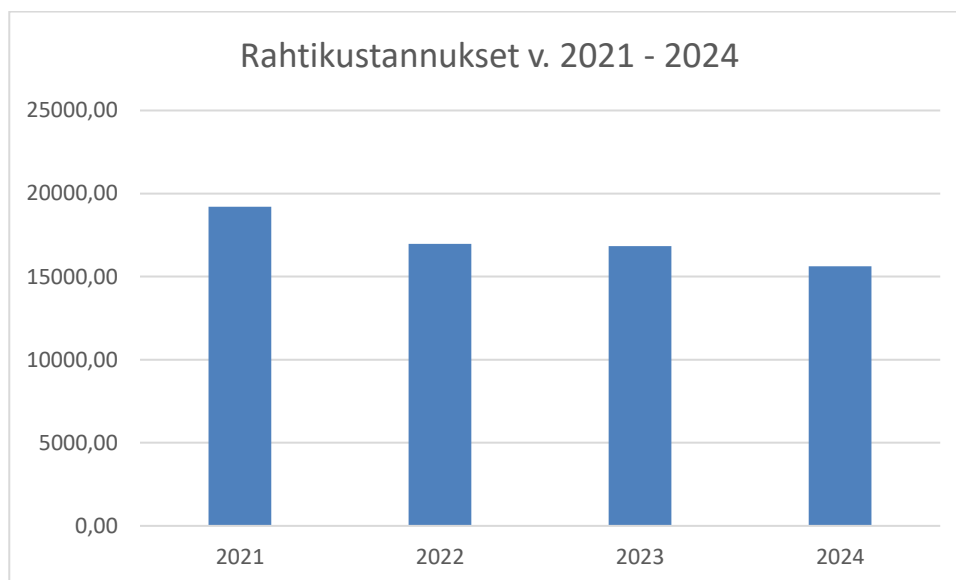
	2021	2022	2023	2024	Tulosopimuksen Tavoite 2024
Tapahtumia	66 716	65 617	68 677	60 881	85 000
Kustannukset*	251 490	262 738	327 575	355 342	
Euroa/tapahtuma	3,76	4,00	4,77	5,83	4,00

*Jyvitetty kustannuslajeittain: aineet-tarvikkeet-tavarat, henkilöstö, vuokrat, palv.ostot, muut kulut.

Tilaustapahtumia oli vuoden aikana 60 881. Aineiston käyttöön eli Varastokirjaston asiakaspalveluun osallistui 6,10 henkilötyövuotta (v. 2023: 5,74 htv). Aineiston käytön yksikkökustannus oli edeltänyttä vuotta korkeampi. Vuosittaisten tilaustapahtumien määrä väheni vuotta aiemmasta.

Toimitettujen tilausten määrä vaikuttaa Varastokirjaston toiminnan menokehitykseen, esimerkkinä rahti- ja postikustannukset 2021–2024:

2021	rahtikustannukset	19 210,46 €
2022	rahtikustannukset	16 967,85 €
2023	rahtikustannukset	16 835,56 €
2024	rahtikustannukset	15 622,91 €



- Rahtikustannukset vähentyneet -11,67 % vuodesta 2021 vuoteen 2022
- Rahtikustannukset pysyneet v. 2023 lähes samana kuin vuonna 2022
- Rahtikustannukset vähentyneet -6,97 % vuodesta 2023 vuoteen 2024

2021	postikustannukset	60 298,26 €
------	-------------------	-------------

2022	postikustannukset	64 269,16 €
2023	postikustannukset	71 840,63 €
2024	postikustannukset	69 699,48 €



- Postikustannukset kasvaneet 6,59 % vuodesta 2021 vuoteen 2022
- Postikustannukset kasvaneet 11,78 % vuodesta 2022 vuoteen 2023
- Postikustannukset vähentyneet -2,98 % vuodesta 2023 vuoteen 2024

Kirjastojen e-aineistojen hankinta sekä käyttö on edelleen lisääntynyt, aineistoja on saatavilla verkoista sekä vapaasti että kohtuullisin kustannuksin. Suuntaus osaltaan vaikuttaa painetun materiaalin käytön vähentymiseen ja siten Varastokirjastoon kohdistuvien tilausmäärien pienentymiseen, vaikka tilausmäärä oli kohtuullinen.

5. Tuotokset ja laadunhallinta

5.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkissuoritteet liittyvät suoraan kirjaston toiminnan vaikuttavuuteen, näitä on tarkasteltu kappaleessa 3. Vaikuttavuus.

5.2 Palvelukyky sekä suoritteiden ja julkishyödykkeiden laatu

5.2.1 Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen

Tulossopimuksen mukaisena tavoitteena on käsitellä aineisto kuuden (6) kuukauden kuluessa sen saapumisesta Varastokirjastoon ja tämä tavoite toteutui v. 2024.

Varastokirjaston toiminta tukee kirjastoja kokoelmien hallinnassa ja aineistojen siirroissa. Runsaasti aineistoa lähettävien kirjastojen kanssa on solmittu keskinäinen palvelusopimus sekä sovittu osapuolten vastuut aineistonsiirroissa. Siirtävä kirjasto vastaa lähetysten sisällön tarkoituksenmu-

kaisuudesta, Varastokirjasto puolestaan siirtojen kustannuksista ja nopeasta käsittelystä. Vastaanotettu aineisto on ollut laadukasta. Aineiston käsittelyä tehostaa, että yhä useampi lähetys on tarkastettu yhteistietokannasta. Lisäksi osa aineistoa lähettävistä kirjastoista siirtää metadatan Varastokirjaston tietokantaan.

Kirjastot noudattavat yhteisesti laadittuja Varastokirjaston kokoelmapoliittisia ohjeita. Sujuvan vuorovaikutuksen myötä aineiston vastaanotto jakautui tasaisesti vuodelle, eikä käsittely ruuhkautunut. Varastokirjaston oli mahdollista auttaa kirjastoja äkillisissä siirroissa ottamalla vastaan tarkastamattomia aineistoa sekä musiikkiaineistoa.

5.2.2 Asiakkaat

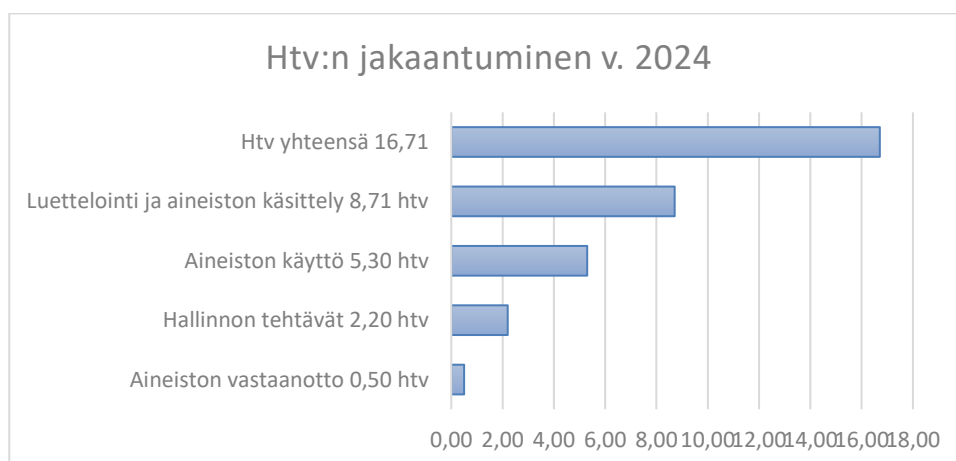
Vuoden 2024 lopussa rekisterissä oli yhteensä 1 868 kirjastoa ja tietopalveluyksikköä. Asiakkaita ovat lähes kaikki Suomen kirjastot ja muut tietopalveluyksiköt. Pohjoismaisia kirjastoasiakkaita oli 417. Muita ulkomaisia kirjastoasiakkaita oli 283.

6. Henkisten voimavarojen hallinta ja osaamisen kehittäminen

Luvun 4. *Toiminnallinen tehokkuus* htv-lukuihin on jyvitetty hallinnon htv-osuutta (*Aineiston vastaanotto, käsittely ja säilyttäminen sekä Aineiston käyttö*).

Varastokirjastossa työskenteli 17 virkamiestä, henkilötyövuosimäärä oli 16,71. Sukupuolijakauma: 4 miestä, 13 naista.

• Luettelointiin ja aineiston käsittely	8,71 htv
• Aineiston vastaanotto	0,50 htv
• Aineiston käyttö	5,30 htv
• Hallinnolliset tehtävät (työnjohto, tukitoimet)	2,20 htv
Yhteensä	16,71 htv



Henkilöstömuutokset: vuoden aikana eläköityi kaksi (2) virkamiestä. Varastokirjastoon palkattiin yksi henkilö vuoden määräaikaiseen virkasuhteeseen. Vuoden aikana tehtäväkuvia päivitettiin, kun tehtävissä tapahtui olennaisia muutoksia.

Vuonna 2024 Varastokirjastossa työskenteli lisäksi

- viiden kuukauden ajan Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjastoalan opiskelija (opintoihin kuuluva harjoittelujakso)
- kolmen kuukauden ajan työkokeilija
- yhden viikon ajan perusasteen 9. luokkalainen (työelämään tutustumisjakso TET)

Tulossopimuksen mukaan Varastokirjasto on vastuullinen työnantaja, joka arvioi toimintaansa säännönmukaisesti. Tavoitteena on ammattitaitoinen, motivoitunut, oikein kohdistettu ja joustava henkilöstö.

Työhyvinvointiin liittyviä tunnuslukuja:

	2021	2022	2023	2024	Tulossopimuksen Tavoite 2024
Työtyytyväisyysindeksi (asteikolla 1 - 5)	3,91	3,91	3,91	4,03	>=4,0
Sairauspoissaolot (päivää/htv)	5,23	9,09	11,44	8,02	<9
Työterveyskustannukset (€/htv)	596	1 164	1 534	1 477	
Työkunnon ja työtyytyväisyyden edistäminen (€/htv)	437	429	702	498	

Varastokirjaston työtyytyväisyyttä mitataan vuosittain valtion henkilöstötutkimuksella (v. 2024: TUTKA-henkilöstökysely, aiemmin VMBaro). Työtyytyväisyysindeksi on pysynyt edelleen korkeana. Työtyytyväisyyteen kannustavasti vaikuttavia seikkoja ovat muun muassa työyhteisön toimintakulttuuri ja viestintä, mahdollisuus tehdä ja kokeilla asioita uudella tavalla ja johdon toiminta. Työyhteisön toimintakulttuuri koetaan oikeudenmukaisena sekä tasa-arvoisena. Erityisesti mainittakoon, että työpaikka koetaan kokonaisturvallisena. Kehittämisen osa-alueina nähdään palkkauksen perusteiden kehittäminen (tunnusluku 3,30). Vuonna 2024 kyselyn vastausprosentti oli 82,35.

Sairauspoissaolojen määrä vuonna 2024 oli 8,02 päivää/htv (2023: 11,44 pv/htv). Pienessä organisaatiossa sekä yksittäinen pitkä sairauspoissaolo että lyhyt, esimerkiksi useampaan tarttunut kausi-influenssa nostavat poissaolojen keskiarvoa merkittävästi. Vuoden aikana suoritettiin useita ikäkausitarkastuksia.

Kirjastossa on käytössä *Varhaisen tuen malli*, *Työhönpaluun malli* ja poissaolojen 30-60-90 -seuranta. Työterveyshuollossa on edellisten vuosien tapaan painotettu ennalta ehkäisevää työterveys-toimintaa. Työnantajan tarjoama influenssarokotus annettiin työpaikan tiloissa ja tätä mahdollisuutta hyödynnettiin.

Koulutukseen käytetty aika saadaan Kieku-työajanseurantajärjestelmästä. Koulutuskustannuksiin on laskettu käytetty työaika sekä koulutuksen muut kulut (matkakulut, päivärahat, kurssimaksut, kouluttajien palkkiot). Vuonna 2024 ammattitaitoa kehitettiin ja ylläpidettiin etäkoulutuksin. Koulutuspäivien määrässä jäätin hieman alle tavoitteen (2 pv/htv): koulutuspäiviä kertyi (tpv/htv) 1,81.

Omaehtoista kulttuuri- ja liikuntatoimintaa tuettiin ePassi-henkilöstöedulla. Työaika tauotettiin Break Pro -taukoliikuntasovelluksella. Yhteisten käytänteiden ja toimintatapojen *Varastokirjastolaisen opasta* päivitettiin niin, että sisältö sopii yhtäläisellä aloittavalle henkilölle kuin jo pidempään kirjastossa työtä tehneelle. Henkilöstö osallistui uuden toimipaikan (Patterimäenkatu 2) peruskiven muuraustilaisuuteen toukokuussa 2024, kiinteistön käyttöönottokoulutukseen joulukuussa 2024 sekä koulutuksen jälkeen tarjotulle joululounaalle.

Osaamisen kehittämiseen liittyviä tunnuslukuja:

	2021	2022	2023	2024	Tulossopimuksen Tavoite 2024
Koulutuskustannukset (€/htv)	1 000	402	339	483	
Koulutukseen käytetty aika (tpv/htv)	3,58	0,68	1,73	1,81	2,0

Koulutuskustannuksiin on laskettu käytetty työaika sekä koulutuksen muut kulut (matkakulut, päivärahat, kurssimaksut, kouluttajien palkkiot). Koulutuksiin osallistumisessa etämahdollisuuksia on hyödynnetty entistä enemmän. Tällöin kustannuksia on syntynyt ainoastaan käytetystä työajasta.

Muita henkilöstöön liittyviä seurattavia tunnuslukuja ovat henkilötyövuosien määrä ja kustannukset (= palkat sivukuluineen) sekä henkilöstön ikärakenne.

	2021	2022	2023	2024
Henkilötyövuodet	17,58	17,17	17,49	16,71
Kustannukset (€)	797 101	801 919	844 937	821 523
€/htv	45 341	46 705	48 310	49 164

Keski-ikä vuoden 2024 lopussa:

	2021	2022	2023	2024	Valtion henkilöstön keski-ikä 2023
Miehet, vuotta	56,43	56,00	51,17	54,7	45,5*
Naiset, vuotta	49,92	44,42	51,38	53,8	
Henkilöstön keski-ikä	53,14	50,21	51,32	54,0	
yli 55-v. osuus	53%	55%	58 %	59 %	

* Lähde: Valtion henkilöstökertomus 2023.

7. Hallinto

Varastokirjaston toimintaa ohjaa johtokunta, jonka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Johtokunnan tehtävänä on huolehtia kirjaston yleisestä kehittämisestä sekä päättää toiminnan suuntaviivoista; kehittää Varastokirjaston yhteistoimintaa muiden kirjastojen ja kirjastoalan viranomaisien kanssa; tehdä ehdotus kirjaston toiminta- ja taloussuunnitelmaksi sekä talousarvioksi; antaa lausunto opetusministeriön ratkaistavasta virkanimitysasiasta sekä päättää muista periaatteellisista, laajakantoisista tai muuten tärkeistä asioista.

(Asetus Varastokirjastosta 94/1992, 4§).

Johtokunta aloitti 3-vuotiskautensa 1.3.2022. Siihen kuuluvat

- Johtaja **Minna von Zansen** (Saavutettavuuskirjasto Celia), puheenjohtaja. Erikoiskirjastojen edustaja
- Kirjastopäällikkö **Jussi Kärki** (Satakunnan ammattikorkeakoulun kirjasto), varapuheenjohtaja. Ammattikorkeakoulukirjastojen edustaja
- Johtaja **Anne Lehto** (Tiedekirjasto Tritonia). Yliopistokirjastojen edustaja
- Kirjastopalvelujohtaja **Suvi Pirnes-Toivanen** (Joensuun kaupunginkirjasto). Yleisten kirjastojen edustaja; Pirnes-Toivasen sijaisena aikavälillä 1.2. – 28.6.2024 palvelupäällikkö Riitta Kangas (Joensuun kaupunginkirjasto. Yleisten kirjastojen edustaja
- Kirjastopalvelujohtaja **Jouni Pääkkölä** (Oulun kaupunginkirjasto). Yleisten kirjastojen edustaja
- Apulaisjohtaja **Liisa Savolainen** (Kansalliskirjasto). Kansalliskirjaston edustaja

Esittelijänä johtokunnan kokouksissa toimi kirjastonjohtaja Johanna Vesterinen. Asiantuntijana toimi toimistopäällikkö Sirpa Janhonen. Johtokunta kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Johtokunnan pöytäkirjat ovat luettavissa Varastokirjaston kotisivulla:

<https://varastokirjasto.fi/tietoa-varastokirjastosta/johtokunta/>

Kirjastonjohtaja Johanna Vesterinen kuului vuoden aikana seuraaviin työryhmiin:

- Finna-konsortio, ohjausryhmän varajäsen, erikoiskirjastot
- Koha-yhteenliittymä, ohjausryhmän jäsen

Toimistopäällikkö Sirpa Janhonen kuului vuoden aikana seuraaviin työryhmiin:

- Melindan ja kuvailuyhteistyön ohjausryhmän jäsen
- Koha-kirjastojärjestelmä, asiantuntijaryhmän ja pääkäyttäjärühmän jäsen
- Yleisten kirjastojen neuvoston asettaman musiikin varastoinnin työryhmän jäsen
- Suomen Tieteellinen kirjastoseura, aineiston saatavuustyöryhmän jäsen

Kirjastoamanuenssi Sirpa Korhonen-Ritanen kuului Kuvailevan metatiedon asiantuntijatyöryhmään (KUMEA).

7.1 Vierailut Varastokirjastoon sekä kansainvälinen toiminta ja jäsenyydet

3.6.2024	Jyväskylän yliopisto, tutkijavierailu	1 hlö
4.– 6.6.2024	Valtakunnalliset kirjastopäivät, kohdevierailu Varastokirjastoon	50 hlöä
5.6.2024	Lapuan kaupunginkirjaston henkilökuntaa	5 hlöä
6.6.2024	Saavutettavuuskirjasto Celian henkilökuntaa	6 hlöä
6.6.2024	JHL tietotyö-, hallinto- ja kirjastoalojen vierailijat	5 hlöä
19.9.2024	Savonia amk henkilökuntaa + vieras Itävallasta	3 hlöä
6.11.2024	FUN Suomen yliopistojen kirjastojen verkosto	15 hlöä

Varastokirjasto on jäsen seuraavissa kansainvälisissä järjestöissä/verkostoissa:

- International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)
- Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche – Association of European Research Libraries (LIBER). Jäsenyys päätynyt vuoteen 2024.

- European Print Initiatives Collaboration (EPICo)

Osallistumiset kansainvälisiin konferensseihin:

24. – 29.9.2024 European Print Initiatives Collaboration (Epico) –konferenssi, Barcelona
Johanna Vesterinen, esitys: *Building a Library as a turnkey project*

8. Tilinpäätösanalyysi

8.1 Rahoituksen rakenne

Varastokirjaston toiminta on valtion budjettirahoitteinen. Varastokirjaston momentti on 29.01.08.

8.2 Talousarvion toteutuminen

Varastokirjaston budjetti vuoden 2024 valtion talousarviossa	1 767 000,00 euroa
Siirtomääräraha vuodelta 2023	276 408,96 euroa
Yhteensä	2 043 408,96 euroa

Toiminnan menot ja tulot	2023 toteuma	2024 toteuma
Bruttomenot	1 763 431,85	1 824 151,60
Bruttotulot	- 405,00	-2 394,40
Nettomenot	1 763 026,85	1 821 757,20

Varsinaisia tuloja v. 2024 oli yhteensä 2 394,40. Summa muodostui kadonneiden kirjojen korvauksista, henkilöstön autopaikkalaskutuksesta ja kuormalavojen myyntituloista.

Lisäksi toiminnan kulujen kirjauksessa on kirjanpidossa (Palkeet) huomioitu kokonaismenoa pienentävänä seuraavat korvaukset ja oikaisut:

Kelan palautukset (sairauspäiväraha ym.)	5 737,78 €
Kelan palautukset (vanhempainraha tms.)	10 793,96 €
Kirjanpidon oikaisut yms.	0,58 €
Kelan työterveyshuollon palautukset	5 363,70 €
Yhteensä	21 896,02 €

Määrärahaa vuodelle 2025 siirtyi 219 257,36 euroa (käytettävissä TA-tilillä 424 290 108).
(Täsmäys: 1 821 757,20 (nettomenot v. 2024) + 219 257,36 (siirtomääräraha v:lle 2025) + tulot 2 394,40 = 2 043 408,96 e)

8.3 Tuotto- ja kululaskelma

Varastokirjaston tulosalueiden v. 2024 kustannukset olivat 1 826 546 euroa (kirjaston perusrahoituksen momentit 29.01.08 ja 4.23.29.40.04).

Kustannuslaji	Tilan vapauttaminen, aineiston käsittely ja säilyttäminen	Aineiston käyttö	Yhteensä 2024	Yhteensä 2023	Muutos ed. vuodesta % 2023 - 2024
Investoinnit					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	37 026	21 307	58 333	59 086	-1,27
Henkilöstökustannukset	518 045	298 115	816 160	844 937	-3,41
Vuokrat	562 739	17 404	580 143	551 092	+5,27
Palvelujen ostot	339 463	10 499	349 962	290 622	+20,42
Muut kulut (matkat ym.)	13 931	8 017	21 948	17 695	+24,04
Yhteensä	1 471 204	355 342	1 826 546*	1 763 432**	+3,58

* sisältäen perusrahoituksen momenttien muut tulot 2 394,40 €

**sisältäen perusrahoituksen momenttien muut tulot 1 130 €

8.4 Tase

Taseessa on eriteltyä arvon muutokset hankintojen ja suunnitelmanmukaisten poistojen jälkeen.

9. Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Varastokirjaston johto on valtion talousarviosta annetun lain 24 b §:n mukaisesti vastuussa sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä sisäisen valvonnan asianmukaisuudesta ja riittävydestä. Sisäisen valvonnan tarkoitus on antaa kohtuullinen varmuus siitä, että kirjaston toiminta on tehokasta ja tarkoituksenmukaista, toimintaan liittyvä raportointi on luotettavaa ja toiminnassa noudatetaan lakeja ja hyvän hallinnon vaatimuksia.

Varastokirjaston sisäisen valvonnan tilaa on vuoden aikana arvioitu valtionhallinnon yleisohjeiden, opetus- ja kulttuuriministeriön tulosneuvottelun sekä sisäisen tarkastuksen mukaisesti. Näiden mukaan

- Toimintaympäristön tila on hyvä
- Tavoitteiden asettaminen: toimintaa suunnitellaan ennakoiden sekä johdonmukaisesti, seuranta ja ohjaus ovat kunnossa.
- Kirjaston sisäiset valvontatoimenpiteet ovat asianmukaisia
- Informaatio ja tiedonkulku ovat asianmukaisia
- Seuranta on asianmukaista

INDIKAATTORIT 2024

Varastokirjasto

Tilinpäätöskannanoton tunnuslukuja 2021–2024

	2021	2022	2023	2024
Tavoite: Varastokirjasto ottaa vastaan kirjastojen siirtotarpeiden edellyttämän määrän aineistoa				
Vastaanotetun aineiston määrä hm	2 920	2 611	1 854	1 663
Kirjastoista v:sta 1989 siirretty aineisto (hm)	162	165 248	167	168
	612		254	766
Vastaanoton kustannukset Varastokirjastolle (€/hm)	18	13	22	25
Tavoite: vastaanotettu aineisto käsitellään 6 kk:n kuluessa saapumisesta				
Käsitellyn aineiston määrä (hm)	2 192	3 118	2 006	1 974
Käsittelyyn kuluva aika (kuukautta)				
monografiat (kk)	<6	<6	<6	<6
kausijulkaisut (kk)	<6	<6	<6	<6
Käsittelyn yksikkökustannukset (€/hm)	603	432	715	745
Tavoite: Tilaukset toimitetaan vuorokauden sisällä. Palvelut ovat maksuttomia				
Tilausten määrä (kpl)	66 716	65 617	68 677	60 881
Palvelun nopeus (tuntia)	<24	<24	<24	<24
Asiakastytyväisyys				
- asiakaskirjastojen määrä	2 218	2 003	1 824	1 868
Palvelun kustannukset (€/til.)	3,76	4,00	4,77	5,83
Tavoite: Kirjasto kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -tyytyväisyys				
Henkilöstö (tehdyt htv:t)	17,58	17,17	17,49	16,71
Työtyytyväisyysindeksi	3,91	3,91	3,91	4,03
Sairauspoissaolot (työpvh/v)	5,23	9,09	11,44	8,02
Henkilöstökoulutus (työpvh/v)	3,58	1,22	1,73	1,81
Kokonaistyövoimakustannukset (€/htv)	45 341	46 705	48 310	49 164

ALLEKIRJOITUSSIVU

VARASTOKIRJASTO

HYVÄKSYMME JA ALLEKIRJOITAMME

Varastokirjaston vuoden 2024 tilinpäätöksen, joka sisältää toimintakertomuksen, tuotto- ja kululaskelman sekä taseen.

Tämä lausuma on allekirjoitettu sähköisesti.

Minna von Zansen
johtokunnan puheenjohtaja

Jussi Kärki
johtokunnan varapuheenjohtaja

Anne Lehto
johtokunnan jäsen

Suvi Pirnes-Toivanen
johtokunnan jäsen

Liisa Savolainen
johtokunnan jäsen

Jouni Pääkkölä
johtokunnan jäsen

Johanna Vesterinen
kirjastonjohtaja